

KO Kerola Hannele

06.05.2010

Eduskunta
Suuri valiokunta

Viite

Asia

E-kirje

Yhdennetyt suuntaviivat

U/E-tunnus:
EU/2010/0742

EUTORI-numero:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys komission ehdotuksesta talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi ja työllisyysuuntaviivoiksi. Ehdotukset liittyvät valmisteilla olevaan Eurooppa 2020 – strategiaan, josta on informoitu eduskuntaa E-kirjeellä ja jatkokirjeellä (E 6/2010 vp).

Osastopäällikkö,
ylijohtaja
Tuomas Sukselainen

Alivaltiosihteeri
Markku Wallin

Neuvotteleva virkamies
Hannele Kerola

Neuvotteleva virkamies
Heli Saijets

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi

Komission ehdotus talouspolitiikan ja työllisyyden yhdenmetyiksi suuntaviivoiksi

Tausta

Yhdennetyt suuntaviivat liittyvät valmisteilla olevaan Eurooppa 2020 -strategiaan. Strategia on poliittinen sopimus, jonka tavoitteena on auttaa EU:ta ja jäsenmaita tekemään samansuuntaista talouspolitiikkaa ja keskittymään talouskasvun kannalta keskeisiin alueisiin. Suuntaviivoilla ohjataan jäsenmaita tekemään välttämättömiä rakenneuudistuksia.

Eurooppa-neuvosto hyväksyi Eurooppa 2020 -strategian päälinjat 25.–26.3.2010 pidetyssä kokouksessa. Eurooppa-neuvostossa 17.6.2010 on tarkoitus vahvistaa avoimeksi jääneet koulutus ja köyhyystavoitteet, tarkastella jäsenmaiden kansallisia tavoitteita ja pullonkauloja, hyväksyä jäsenmaiden talouspolitiikan valvonnan parantamista varten uusi kehikko, käsitellä komission euroaluetta koskevaa ehdotusta ja hyväksyä päätelmät yhdenmetyistä suuntaviivoista.

Eurooppa 2020 – strategian ja sen tavoitteiden oikeudellinen sitovuus tulee perustamissopimuksessa säädettyjen talouspolitiikan koordinaation sekä talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen ja työllisyysuuntaviivojen kautta. Perustamissopimuksen mukaan työllisyysuuntaviivojen on oltava talouspolitiikan suuntaviivojen mukaisia.

Jos jäsenmaan talouspolitiikka ei ole laajojen suuntaviivojen mukaista tai voi vaarantaa talous- ja rahaliiton moitteettoman toiminnan, komissio voi antaa jäsenmaalle varoituksen. Neuvosto voi antaa suosituksia sekä talouspolitiikan että työllisyysuuntaviivojen noudattamatta jättämisestä. Työllisyyttä koskevat suositukset ovat julkisia, mutta talouspolitiikka koskevat vain, jos neuvosto komission ehdotuksesta päättää ne julkistaa.

Komissio antoi ehdotuksensa suuntaviivoiksi 27.4.2010. Talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen oikeusperusta on 121 artikla ja työllisyysuuntaviivojen 148 artikla. Ecofin-neuvosto keskustele 18.5. yhdenmetyistä suuntaviivoista. Kesäkuussa Ecofin hyväksyy talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista kertomuksen, joka annetaan Eurooppa-neuvostolle. Työ-, sosiaali-, terveys- ja kuluttaja-asianneuvosto käsittelee työllisyysuuntaviivoja 7. – 8.6.2010. Eurooppa-neuvosto antaa 17.6. päätelmät yhdenmetyistä suuntaviivoista. Neuvosto vahvistaa suuntaviivat Eurooppa-neuvoston päätelmien perusteella.

Ehdotetut suuntaviivat

Talouspolitiikan laajat suuntaviivat sisältyvät kohtiin 1 – 6 ja työllisyyden suuntaviivat kohtiin 7 – 10.

Vuonna 2008 alkanut rahoitus- ja talouskriisi on korostanut sekä jäsenmaiden talouksien tiivistä keskinäistä riippuvuutta että talouspolitiikan koordinaation tärkeyttä. Komission ehdotus yhdenmetyiksi suuntaviivoiksi perustuu Eurooppa-neuvoston 25. – 26.3.2010 tekemiin päätelmiin. Jäsenmaille annetaan niissä ohjeita kansallisten uudistusohjelmien määrittämiseen ja toteuttamiseen. Neuvosto voi antaa suuntaviivojen perusteella jäsenmaille maakohtaisia suosituksia. Suuntaviivat on tarkoitus pitää pitkälti muuttumattomina vuoteen 2014, jotta niiden täytäntöönpanoon voidaan keskittyä.

1. Julkisten talouden laadun ja kestävyysvarmistaminen

Julkisen talouden vakauttaminen olisi aloitettava viimeistään vuonna 2011. Siihen asti, kun julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteet on saavutettu, rakenteellisen vakautuksen olisi oltava selkeästi yli vuosittaisen 0,5 prosentin tavoitearvon.

Verotuksen painopistettä tulisi siirtää työn verottamisesta ympäristöverotukseen. Etusijalle tulisi asettaa kasvua lisäävät menot kuten koulutus, osaaminen, työllisyys, T&K, innovointi ja investoinnit verkkoihin. Väestön ikääntyminen edellyttää julkisen velan nopeaa vähentämistä, ikääntymiseen liittyvien menojen kuten terveydenhuollon uudistamista ja eläkeiän nostamista.

2. Makrotaloudellisen epätasapainon poistaminen

Jäsenmaiden pitäisi välttää kestäväntöntä makrotaloudellista epätasapainoa. Toimenpiteet olisi kohdistettava tasapainottomuuksien taustalla oleviin syihin. Työehtosopimuksille ja työvoimakustannusten kehitykselle olisi luotava oikeanlaiset puitteet. Palkkakehityksessä pitäisi ottaa huomioon osaamistaso ja paikalliset erot.

3. Euroalueen epätasapainon välttäminen

Niiden euromaiden, joiden vaihtotaseen jatkuva merkittävä alijäämä johtuu pitkäaikaisesta kilpailukyvyyn puutteesta, olisi supistettava alijäämää merkittävästi vuosittain. Jäsenmaiden, joilla on suuri vaihtotaseen ylijäämä, olisi jatkettava toimia kotitalouksien kotimaisen kysynnän rakenteellisten esteiden poistamiseksi.

Myös muut makrotaloudelliset tasapainottomuudet, kuten yksityissektorin liiallinen velkaantuminen ja inflaatioerot, olisi pyrittävä ratkaisemaan. Tilannetta olisi seurattava säännöllisesti euroryhmässä, jonka pitäisi tarvittaessa ehdottaa korjaavia toimia.

4. T&K:n ja innovaatioihin myönnettävän tuen optimointi, osaamiskolmion (koulutus, T&K ja innovaatiot) vahvistaminen ja digitaalitalouden täysimääräinen hyödyntäminen

Jäsenmaiden on varmistettava julkisten investointien riittävyys ja vaikuttavuus. Järjestelmiä olisi ohjattava edistämään voimakasta kasvua huomioiden samalla yhteiskunnalliset haasteet. Kansallisten tutkimusjärjestelmien tehostaminen edellyttää tutkimuslaitosten ohjausjärjestelmien kehittämistä. Korkeakoulujen tutkimusta olisi uudistettava. Rajat ylittävää yhteistyötä olisi helpotettava, samoin osaamisen siirtoa ja kilpailua.

Riittävän mittakaavan saavuttamiseksi ja hajautumisen välttämiseksi jäsenmaiden T&K- ja innovaatiopolitiikasta olisi sovittava EU-tasolla. Jäsenmaiden on edistettävä innovointia laajassa merkityksessä.

Yksityissektorin investointeja tulisi kannustaa liiketoimintaympäristöä, kilpailua, markkinoiden toimintaa ja sääätelyä parantamalla, mutta myös verokannustimilla ja muilla rahoitusvälineillä.

Kansalaisten laaja-alaisesta osaamisesta olisi huolehdittava. Luonnontieteellisen, matemaattisen tai insinööritutkinnon suorittaneita täytyy olla riittävästi. Koulujen opetussuunnitelmilla olisi tähdättävä luovuuden, innovoinnin ja yrittäjyyden tukemiseen.

Jäsenmaiden pitäisi edistää nopeiden internetyhteyksien leviämistä ja käyttöä sekä digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämistä. Kustannusten hillitsemiseksi jäsenmaiden tulisi koordinoita julkisia rakennusurakoita, edistää verkkopalvelujen käyttöä, tukea aktiivista osallistumista sekä edistää turvallisuutta ja luottamusta.

Julkinen rahoitus (ml. EU-rahoitus) olisi kohdennettava niille aloille, joille ei saada riittävästi yksityistä rahoitusta.

5. Resurssitehokkuuden parantaminen ja kasvihuonepäästöjen vähentäminen

Jäsenmaiden olisi muunnettava ympäristöhaasteet kasvumahdollisuuksiksi ja käytettävä luonnonvaroja tehokkaasti. Kun maailmanlaajuiset hiili- ja resurssirajoitukset lisääntyvät, menestyminen edellyttää tarvittavia rakenneuudistuksia. Vihreän kasvun ja työpaikkojen tukemiseksi jäsenmaiden pitäisi hyödyntää markkinalähtöisiä välineitä, myös verotusta, tehostaa uusiutuvien energialähteiden ja puhtaiden teknologioiden käyttöä sekä edistää energiansäästöä ja ekoinnovointia. Ympäristön kannalta haitalliset tuet pitäisi poistaa ja varmistaa kustannusten ja hyötyjen tasapuolinen jakautuminen. Poikkeukset tulisi rajoittaa sosiaalisiin erityistapauksiin.

Tavoitteena tulisi olla tuottavuuden parantaminen, infrastruktuurihankkeiden koordinoitu toteuttaminen sekä avointen, kilpailukykyisten ja integroitujen verkkomarkkinoiden kehittäminen. Tämä edellyttää, että jäsenmaat kehitettävät älykkäitä, tasokkaampia ja yhteensopivia liikenne- ja energiainfrastruktuureja sekä hyödyntävät tieto- ja viestintätekniikkaa. Jäsenmaiden pitäisi kohdentaa EU:n varat näiden tavoitteiden tukemiseen.

6. Liiketoimintaympäristön parantaminen ja teollisuuden perustan uudistaminen

Jäsenmaiden olisi varmistettava hyvin toimivat, avoimet ja kilpailukykyiset tavara- ja palvelumarkkinat edistämällä sisämarkkinoiden toimintaa. Julkista hallintoa olisi uudistettava, Hallinnosta taakkaa olisi vähennettävä mm. sähköisillä viranomaispalveluilla, poistamalla veroesteitä, tukemalla pieniä ja keskisuuria yrityksiä myös edistämällä niiden kansainvälistymistä ja yrittäjyyttä yleensä, varmistamalla vakaat ja yhdentyneet rahoituspalvelumarkkinat, helpottamalla rahoituksen saatavuutta sekä parantamalla immateriaalioikeuksien toteuttamista. Julkisilla hankinnoilla olisi kannustettava erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten innovaatioita noudattaen kuitenkin markkinoiden avoimuuden, läpinäkyvyyden ja tehokkaan kilpailun periaatteita.

Jäsenmaiden pitäisi tukea nykyaikaista, monipuolista, kilpailukykyistä sekä resurssi- ja energiatehokasta teollista perustaa hyödyntäen saatavilla olevia EU-varoja. Globaalissa, kestävässä kehityksessä olisi tehtävä tiivistä yhteistyötä elinkeinoelämän ja sidosryhmien kanssa kannustan yrityksiä yhteiskuntavastuuseen, tunnistettava pullonkaulat sekä ennakoitava ja hallittava muutoksia.

7. Työvoimaosuuden nostaminen ja rakennetyöttömyyden vähentäminen

Jäsenmaiden olisi integroitava EU:n joustoturvaperiaatteet työmarkkinapolitiikkaansa ja niitä olisi sovellettava Euroopan sosiaalirahaston tuella. Jäsenmaiden tulisi puuttua määräaikaisiin ja epävarmoihin työsuhteisiin, vajaatyöllisyyteen ja laittomaan työntekoon. Ammatillista liikkuvuutta olisi palkittava. Matalaa palkkausta olisi torjuttava ja varmistettava riittävä sosiaaliturva myös määräaikaaisessa työsuhteessa oleville ja itsenäisille ammatinharjoittajille. Työvoimapalveluita olisi vahvistettava ja niiden tulisi olla kaikkien käytettävissä. Työmarkkinoilta pitkään poissaolleille olisi tarjottava yksilöllisiä palveluita.

Kilpailukykyyn parantaminen edellyttää vero- ja etuusjärjestelmien uudistamista. Heikommassa asemassa olevien työllistymistä pitäisi edistää, samoin nuorten, ikääntyneiden ja naisten. Erityisesti korkeakoulutettuja naisia olisi saatava töihin tieteen ja tekniikan aloille. Vihreässä työllisyydessä ja hoitoalalla pitäisi tukea työpaikkojen luomista.

8. Työmarkkinoiden tarpeita vastaavan ammattitaitoisen työvoiman kehittäminen sekä työn laadun ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Työmarkkinoiden tarpeisiin tulisi tarjota riittävästi osaamista ja ammattitaitoa. Koulutuksen laatua ja saatavuutta olisi parannettava kaikilla tasoilla. Työntekijöiden ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden esteitä olisi poistettava ja panostettava erityisesti heikosti koulutettujen tukemiseen ja iäkkäämpien työllisyysasteen nostamiseen.

Yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja yritysten kanssa olisi parannettava koulutukseen pääsyä, koulutuksen tehokkuutta ja työllistävyyttä. Valtioiden, yksityishenkilöiden ja työntekijöiden yhteisellä

rahoituksella olisi edistettävä investointeja inhimilliseen pääoman kehittämiseen. Nuorten, vastavalmistuneiden työttömyyteen olisi puututtava nopeasti yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa tukemalla joko työpaikan tai jatkokoulutuspaikan saantia. Ennakointi ja seuranta ovat tärkeitä. EU varoja tulisi käyttää täysimääräisesti näiden tavoitteiden tukemiseen.

9. Koulutusjärjestelmän tulosten parantaminen kaikilla tasoilla ja korkea-asteen koulutukseen osallistumisen lisääminen

Koulutusjärjestelmän kaikkiin tasoihin olisi investoitava tehokkaasti, mukaan lukien myös epävirallinen ja arkioppiminen. Kaikille olisi varmistettava sellaiset perustaidot, joilla menestyään osaamistaloudessa. Nuorten ja opettajien oppimiseen liittyvästä liikkuvuudesta pitäisi tulla säännönmukaista. Kansallisilla tutkintokehyksillä olisi mahdollistettava joustavat oppimisväylät. Opettajien ammatista olisi tehtävä houkuttelevampi.

Korkea-asteen koulutukseen pääsyä olisi helpotettava ja koulutusta lisättävä. Jotta työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten määrä vähenisi, koulunkäynnin keskeyttäminen pitäisi pyrkiä estämään.

10. Sosiaalisen osallisuuden edistäminen ja köyhyyden torjuminen

Köyhyyden vähentämisessä tärkeintä on edistää täysipainoista osallistumista yhteiskunnan ja talouden toimintaan sekä parantaa työllistymismahdollisuuksia. Näissä toimissa olisi hyödynnettävä Euroopan sosiaalirahastoa.

Tasapuolisten mahdollisuuksien takaaminen edellyttää panostuksia mm. kohtuuhintaisiin, kestäviin ja korkealaatuisiin palveluihin, julkisten palvelujen saatavuuteen ja erityisesti terveydenhuoltoon. Syrjintää olisi torjuttava tehokkaasti vahvistamalla sosiaaliturvajärjestelmiä, elinikäistä oppimista ja aktiivista yhteenkuuluvuutta.

Sosiaaliturva- ja eläkejärjestelmiä on uudistettava sen varmistamiseksi, että ne turvaavat riittävän toimeentulon ja terveydenhuollon. Järjestelmien tulisi olla taloudellisesti kestävällä pohjalla. Etuusjärjestelmissä olisi keskityttävä toimeentuloturvan takaamiseen ammatinvaihtotilanteessa ja köyhyyden vähentämiseen niissä ryhmissä, joissa on suurin syrjäytymisen riski. Tällaisia ryhmiä ovat yksinhuoltajaperheet, vähemmistöt, vammaiset, lapset ja nuoret, iäkkäät naiset ja miehet, lailliset maahanmuuttajat ja asunnottomat.

Eurooppa 2020 – strategia ja yhdenmetyt suuntaviivat pitäisi toteuttaa nykyisten määrärahojen käyttöä tehostamalla ja uudelleen kohdentamalla.

Komission ehdotus Suomen näkökulmasta

Suomi on pitänyt tärkeänä talouspolitiikan koordinaation vahvistamista. Yhdenmetyt suuntaviivat ovat tässä yksi keskeinen väline. Vuoteen 2014 ulottuvilla suuntaviivoilla ohjataan jäsenmaita tekemään koko EU:n menestyksen kannalta oikeita rakenneuudistuksia.

Suuntaviivojen määrän vähentäminen 24:stä 10:een on perusteltua. Vaikka otsikkotasolla suuntaviivojen lukumäärää on pystytty vähentämään, niiden tekstiosiin on kuitenkin edelleen sisällytetty runsaasti eritasoisia politiikkasuosituksia. Yhteys Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin jää osittain hämäräksi, mikä heikentää suuntaviivojen ohjausvaikutusta.

Alustavan arvion mukaan komission ehdottamat yhdenmetyt suuntaviivat eivät näyttäisi sisältävän Suomen kannalta merkittäviä ongelmakohtia. Tässä taloudellisessa tilanteessa EU:n ja erityisesti euroalueen uskottavuuden kannalta olisi perusteltua, että suuntaviivat olisivat selkeämmät.